

Schengenský informační systém II – příručka pro výkon práva na přístup k údajům Shrnutí

Osoby, jejichž osobní údaje jsou shromažďovány, vedeny nebo jinak zpracovávány v Schengenském informačním systému druhé generace (dále jen „SIS II“), mají právo na přístup k těmto údajům, opravu nepřesných údajů a výmaz protiprávně uchovávaných údajů¹. Tato příručka popisuje způsoby výkonu uvedených práv.

I. Základní informace o Schengenském informačním systému druhé generace (SIS II)

SIS II je rozsáhlý informační systém zřízený jako opatření vyrovnávající odstranění kontrol na vnitřních hranicích a jeho účelem je zajistit na územích členských států vysokou úroveň bezpečnosti v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva Evropské unie, včetně udržování veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku a zajišťování bezpečnosti a národní bezpečnosti. SIS II je zavedený ve všech členských státech EU s výjimkou Kypru, Chorvatska a Irska² a ve čtyřech přidružených státech: na Islandu, v Norsku, Švýcarsku a Lichtenštejnsku.

SIS II je informační systém, který umožňuje vnitrostátním donucovacím, soudním a správním orgánům plnit specifické úkoly prostřednictvím sdílení příslušných údajů. Omezená přístupová práva do tohoto systému mají i evropské agentury EUROPOL a EUROJUST.

Kategorie zpracovávaných informací

SIS II soustředí dvě široké kategorie informací ve formě záznamů jednak o *osobách*, které jsou hledané za účelem zatčení, pohřešované, hledané za účelem zajištění jejich spolupráce v soudním řízení, záznamů určených pro účely skrytých nebo zvláštních kontrol, nebo záznamů o státních příslušnících třetích zemí, jimž byl odepřen vstup do schengenského prostoru nebo jim byl v tomto prostoru zakázán pobyt, a jednak o *věcech*, jako jsou vozidla, cestovní doklady, kreditní karty, hledaných za účelem zabavení nebo za účelem zajištění důkazů v trestním řízení či pro účely skrytých nebo zvláštních kontrol.

Právní základ

V závislosti na typu záznamu je SIS II regulován buď nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), pokud jde o postupy pořizování záznamů uvedené v hlavě IV Smlouvy o založení Evropského společenství – dřívější první pilíř (dále jen „nařízení o SIS II“), nebo rozhodnutím Rady 2007/533/SVV ze dne 12. června 2007 o zřízení, provozování a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), pokud jde o postupy uvedené v hlavě VI Smlouvy o Evropské unii – dřívější třetí pilíř (dále jen „rozhodnutí o SIS II“).

¹ Tato práva se přiznávají podle článku 41 nařízení (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II) a článku 58 rozhodnutí Rady 2007/533/SVV ze dne 12. června 2007 o zřízení, provozování a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II).

² Informace z července 2015. Bulharsko a Rumunsko systém SIS provozují, ale stále mají vnitřní hranice. Spojené království má do systému SIS přístup kromě záznamů pro účely odepření vstupu na schengenské území.

Kategorie zpracovávaných osobních údajů

Pokud se záznam týká osoby, musí informace vždy obsahovat jméno, příjmení a případně alias, pohlaví, odkaz na rozhodnutí, na jehož základě byl záznam pořízen, a opatření, které je třeba přijmout. Záznam může obsahovat také informace, jako jsou jakékoli zvláštní objektivní a nezměnitelné tělesné znaky, datum a místo narození, fotografie, otisky prstů, státní příslušnost (příslušnosti), údaj o tom, zda je dotyčná osoba ozbrojena, má sklon k násilí nebo jde o uprchlou osobu, důvod záznamu, orgán pořizující záznam, odkazy na další záznamy pořízené v SIS II podle článku 37 nařízení o SIS II nebo článku 52 rozhodnutí o SIS II, pokud jsou uvedené informace k dispozici.

Architektura systému

SIS II sestává z 1) centrálního systému (dále jen „centrální SIS II“); 2) vnitrostátního systému (dále jen „N.SIS II“) v každém členském státě, který komunikuje s centrálním systémem SIS II; a 3) komunikační infrastruktury mezi centrálním systémem a vnitrostátními systémy, která poskytuje šifrovanou virtuální síť vyhrazenou pro údaje SIS II a výměnu údajů mezi centrály, které zajišťují výměnu veškerých doplňujících informací (dále jen „centrály SIRENE“)³.

II. Práva přiznaná osobám, jejichž údaje se zpracovávají v SIS II

V souladu se zásadami ochrany údajů nařízení o SIS II a rozhodnutí o SIS II všem osobám, jejichž údaje se zpracovávají v SIS II⁴, přiznávají specifická práva, která jsou analyzována níže. Každý, kdo jakékoli z těchto práv uplatňuje, se může obrátit na příslušný orgán v členském státu podle své volby, ve kterém je systém SIS II provozován. To je možné, protože všechny vnitrostátní databáze (N.SIS II) jsou identické s databází centrálního systému⁵. Je tudíž možné uvedená práva uplatňovat v jakékoli zemi, která provozuje SIS II, bez ohledu na to, jaký členský stát záznam pořídil.

Pokud osoba uplatní své právo na přístup k údajům, opravu nepřesných údajů a výmaz protiprávně uchovávaných údajů, musí příslušné orgány reagovat v přísně stanovené lhůtě. Dotyčná osoba je informována co nejdříve a v každém případě nejpozději do 60 dnů ode dne žádosti o přístup nebo dříve, stanoví-li tak vnitrostátní právní předpisy⁶. Tato osoba je rovněž o činnostech v návaznosti na výkon jejích práv na opravu a výmaz informována co nejdříve a v každém případě nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy požádala o opravu nebo výmaz, nebo dříve, stanoví-li tak vnitrostátní právní předpisy⁷.

Právo na přístup k údajům

Právo na přístup k údajům může využít každý, kdo chce zjistit, jaké informace jsou o něm uchovávány v souboru údajů, jak uvádí vnitrostátní právo. Jedná se o základní zásadu

³ Údaje SIS II se vkládají, aktualizují, mažou a vyhledávají prostřednictvím uvedených různých vnitrostátních systémů. Centrální systém, který vykonává technický dohled a správu, se nachází ve Štrasburku (Francie). Poskytuje služby nezbytné pro vložení a zpracování údajů SIS II. Záložní centrální systém, který je schopen zajistit všechny funkce hlavního centrálního systému v případě jeho poruchy, se nachází poblíž Salcburku (Rakousko). Každý členský stát odpovídá za zřízení, provoz a údržbu vlastního vnitrostátního systému a za jeho připojení k centrálnímu systému. Určí orgán, vnitrostátní úřad SIS II (dále jen „úřad N. SIS II“), jenž nese hlavní odpovědnost za jeho vnitrostátní projekt SIS II. Tento orgán je odpovědný za plynulý provoz a bezpečnost vnitrostátního systému.

⁴ Viz zejména článek 41 nařízení o SIS II a článek 58 rozhodnutí o SIS II.

⁵ Viz čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení i rozhodnutí o SIS II.

⁶ Viz čl. 41 odst. 6 nařízení o SIS II a čl. 58 odst. 6 rozhodnutí o SIS II.

⁷ Viz čl. 41 odst. 7 nařízení o SIS II a čl. 58 odst. 7 rozhodnutí o SIS II.

ochrany údajů, která umožňuje subjektům údajů vykonávat kontrolu nad osobními údaji uchovávanými třetími stranami. Toto právo výslovně stanoví článek 41 nařízení o SIS II a článek 58 rozhodnutí o SIS II.

Právo na přístup k údajům se vykonává v souladu s právními předpisy členského státu, v němž byla žádost podána. Postupy i pravidla týkající se sdělování údajů žadateli se v jednotlivých zemích liší. Když členský stát obdrží žádost o přístup k záznamu, který nepořídil, musí poskytnout členskému státu, který záznam pořídil, příležitost zaujmout postoj k možnosti sdělení údajů žadateli⁸. Informace nebude subjektu údajů poskytnuta, pokud je to nevyhnutelné pro výkon zákonného úkolu v souvislosti se záznamem nebo z důvodu ochrany práv a svobod jiných osob.

V současné době existují dva typy systémů, které upravují právo na přístup k údajům zpracovávaným donucovacími orgány, a které se tudíž vztahují i na údaje SIS. V některých členských státech platí právo na přímý a v jiných na nepřímý přístup k údajům.

V případě **přímého přístupu** dotčená osoba podává žádost přímo orgánům, které s údaji nakládají (policii, *gendarmerie*, celní správě atd.). Pokud to vnitrostátní právní předpisy umožňují, mohou být žadateli zaslány informace, které se jej týkají.

V případě **nepřímého přístupu** dotčená osoba zasílá žádost o přístup k údajům vnitrostátnímu orgánu pro ochranu údajů státu, ve kterém žádost podává. Orgán pro ochranu údajů při zpracovávání žádosti provede nezbytná ověření a odpoví žadateli.

Právo na opravu a výmaz údajů

Právo na přístup k údajům doplňuje právo na opravu osobních údajů, pokud jsou věcně nepřesné nebo neúplné, a právo na jejich výmaz, pokud jsou uchovávané protiprávně (čl. 41 odst. 5 nařízení o SIS II a čl. 58 odst. 5 rozhodnutí o SIS II).

Podle schengenského právního rámce může záznam změnit nebo vymazat pouze stát, který jej v SIS II pořídil (viz čl. 34 odst. 2 nařízení o SIS II a čl. 49 odst. 2 rozhodnutí o SIS II). Pokud je žádost podána v členském státě, který záznam nepořídil, příslušné orgány dotčených členských států spolupracují na vyřízení případu prostřednictvím výměny informací a provedení nezbytných ověření. Žadatel by měl předložit odůvodnění své žádosti o opravu nebo výmaz údajů a získat veškeré příslušné informace na jeho doložení.

Opravné prostředky: právo podat stížnost orgánu pro ochranu údajů nebo zahájit soudní řízení

Článek 43 nařízení o SIS II a článek 59 rozhodnutí o SIS II stanoví opravné prostředky, které mají osoby k dispozici v případě, že jejich žádosti nebylo vyhověno. Každý má právo podat žalobu u soudu nebo orgánu příslušného podle právních předpisů kteréhokoli členského státu, zejména ve věci přístupu, opravy, výmazu či poskytnutí informace nebo odškodnění v souvislosti se záznamem, který se ho týká.

V případě stížnosti s přeshraničním prvkem by vnitrostátní orgány pro ochranu údajů měly vzájemně spolupracovat, aby zaručily práva subjektů údajů.

⁸ Viz čl. 41 odst. 3 nařízení o SIS II a čl. 58 odst. 3 rozhodnutí o SIS II.